

פרשת בשלח התשע"ו

הרב ארי דוד קאהן
Adk1010@gmail.com

Rabbi Ari Kahn
<http://arikahn.blogspot.com>

1. שמות פרק יד

(ה) ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו: (ו) ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו: (ז) ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על כלו: (ח) ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה:

2. תיקוני זהר חדש מנוקד - תקונא קדמאה תיקונים כרך ב דף עז עמוד א

ואילנא דעץ הדעת טוב ורע צריך למעבד בה פרוז בין טוב לרע. הדא הוא דכתיב (בראשית א, ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך וצריך למעבד קצוץ בה למנהי בר נש בלא יצר הרע, כגונא דקציץ לה מנה ונהרגה בגרסתה, הדא הוא דכתיב (תהלים קו) לבי חלל בקרבי ולקבל מ"ט מן מטטרו"ן אנון מ"ט פנים טהור. ומסטרך דסמא"ל מ"ט פנים טמא. ומאן דזכי לחברא ה' למ"ט פנים דטהור דאיהו חמשא חמשי תורה, אתעביד מטה למחאה בה ליצרה באת י' דאיהי עשר מחאן והינו, ה"י מן אלהים. ובגין דא אתקרי מטה האלהים. ובעל האי מטה איהו ו' דאתמר בה (שמות לד) הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך, דכרת עמה י"ג מכילן דרחמי דלא יחזר ריקם בצלותה. דאלם בלא ה"י אתי ריקם. ודא הוא דאמר יעקב לולי אלהי אבי אלהי אברהם ויחזק ה' לי כי עתה ריקם שלחתיני (שם לא). ואמאי בגין דאתמר בלבן ותחלף את משפתי עשרת מונים (שם ל"א מ"א), ובאת י' אתעביד ליה נס. דאלהים אפיק מנה ה"י, נשא אל"ם ריק בלא אוריתא דבעל פה. אבל מאן דצלי צלותא לאילנא דחיי, לא יחזר ריקם בצלותה לעולם. ובגין דא אית אלהים מסטרך דעץ הדעת טוב ורע, ואית אלהים חיים ומלך עולם מסטרך דאילנא דחיי ולא זכין לה אלא מארי קבלה דידעין רזין דאוריתא.

3. באור הגר"א על תקו"ז - תיקון יא מתיקונים אחרונים

ריקם שלחתיני - שהוא ו' מלא כנ"ל בלא י"ק [י-ה] אלם והענין כי יעקב ולבן דוגמת ישראל במצרים כמו שאמרו האבות הן סימן לבנים גלות יעקב ואחר כך לקח את כל רכושו כמו שכתוב הנה ראיתי את כל אשר לבן כו' וכן וינצלו את מצרים ובמקל לקה לבן ברכושו דוגמת מטה דמצרים ... וכמו שברח יעקב כן במצרים שאמרו דרך כו' כמ"ש בהת"ז בפורקנא קדמייתא דנפקו במנוסה כו' וכן דרך שלשת ימים וכן ויגד ללבן ביום השלישי, וכן השיגו ביום השביעי כמו שכתב וירדוף אחריו דרך כו' הכל כמו במצרים, וכן כל המעשה למי שמדקדק. ולכן אמרו בספור יציאת מצרים "ודורש מארמי אובד אבי עד כו" וז"ש ואמי בגין כו' ור"ל היאך ע"י היו"ד לא הושב ריקם ואמר בגין דאתמר בלבן ותחלף כו' להשיבו ריקם ולבן לקה בכולם כמ"ש אם כה יאמר עקודים כו'. וז"ש ובאת י' אתעביד ליה נס. כמו בייציאת מצרים דעשר מכות היו עשרה נסים לישראל כמ"ש עשרה נשים נעשו לאבותינו וכן ביעקב ולבן לקה בממונו ונתקיים ביעקב כמו במצרים ואחרי כן יצאו ברכוש כו' וכן ביעקב כתיב ומאשר לאבינו כו':

4. בראשית פרק ל

(כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולא רצי: (כו) תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה כי אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתיך: (כז) ויאמר אליו לבן אם נא מצאתי חן בעיניך נחשתי ויברכני ה' בגללך: (כח) ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה: (כט) ויאמר אליו אתה ידעת את אשר עבדתיך ואת אשר הנה מקנך אתי: ... (לו) וישם דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב ויעקב רעה את צאן לבן הנותרת: (לז) ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון ויפצל

בהן פצלות לבנות מחשף הלבן אשר על המקלות: ... (מג) ויפרץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים:

5. בראשית פרק לא

(ג) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך: (ד) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו: (ה) ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי כתמל שלשם ואלהי אבי הנה עמדי: (ו) ואתנה ידעתן כי בכל פחי עבדתי את אביכן: (ז) ואביכן התל בי והחלף את משפתי עשרת מנים ולא נתנו אלהים להרע עמדי: (ח) אם כה יאמר נקדים והנה שכרך וילדו כל הצאן נקדים ואם כה יאמר עקדים והנה שכרך וילדו כל הצאן עקדים: (ט) ויצל אלהים את מקנה אביכם ויתן לי:

6. בראשית פרק לא

(יח) וינהג את כל מקנהו ואת כל רכשו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען: (יט) ולבן הלך לגזז את צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה: (כ) ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא: (כא) ויברח הוא וכל אשר לו ויקם ויעבר את הנהר וישם את פניו הר הגלעד: (כב) ויגד לבן ביום השלישי כי ברח יעקב: (כג) ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים וידבק אתו בהר הגלעד: (כד) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע: (כה) וישג לבן את יעקב ויעקב תקע את אהלו בהר ולבן תקע את אחיו בהר הגלעד: (כו) ויאמר לבן ליעקב מה עשית ותגנב את לבבי ותנהג את בנתי כשביות חרב: (כז) למה נחבאת לברח ותגנב אתי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנור: (כח) ולא נטשתני לנשק לבני ולבנתי עתה הסכלת עשו:

7. בראשית פרק לא

(מד) ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והנה לעד ביני ובינך: (מה) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה: (מו) ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל: (מז) ויקרא לו לבן יגר שהדוּתא ויעקב קרא לו גלעד: (מח) ויאמר לבן הגל הנה עד ביני ובינך היום על פן קרא שמו גלעד: (מט) והמצפה אשר אמר יצף ה' ביני ובינך כי נסתר איש מרעהו: (נ) אם תענה את בנתי ואם תקח נשים על בנתי אין איש עמנו ראה אלהים עד ביני ובינך: (נא) ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הנה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך: (נב) עד הגל הנה ועדה המצבה אם אני לא אעבר אליך את הגל הנה ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הנה ואת המצבה הזאת לרעה: (נג) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק: (נד) ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם ויילינו בהר:

8. שמות פרק טו

(א) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: (ב) עזי וזמרת ג-ה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו: ... (כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות:

9. דברים פרק כו

(ה) וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב:

10. רש"י דברים פרשת כי תבוא פרק כו פסוק ה

ארמי אבד אבי - מזכיר חסדי המקום ארמי אובד אבי, לבן בקש לעקור את הכל, כשרדף אחר יעקב. ובשביל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאלו עשה, שאומות העולם חושב להם הקדוש ברוך הוא מחשבה [רעה] כמעשה:

וירד מצרימה - ועוד אחרים באו עלינו לכלותנו, שאחרי זאת ירד יעקב למצרים :

11. הגדה של פסח - נוסח ההגדה :

חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא שׁוֹנְרָא, וְאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא כְּלָבָא, וְנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא חוּטְרָא, וְהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא נוֹרָא, וְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא מִיָּא, וְכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא תּוֹרָא, וְשַׁתָּה לְמִיָּא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא הַשׁוּחַט, וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה לְמִיָּא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא מְלֶאךְ הַמּוֹת, וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה לְמִיָּא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא : וְאַתָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשַׁחַט לְמְלֶאךְ הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה לְמִיָּא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדָּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי. חד גִּדְיָא, חד גִּדְיָא :

12. פירש הגר"א לחד גדיה

חד גדיה דזבין אבא – פירש כלל גדול אצלנו שכל הטובות שהיו ושיהיו עוד בין בעולם הזה ובין בעולם הבא את כולם ירשנו מאבותינו בעת שבירך יצחק את יעקב ולולא הברכות חסרנו את כל, והכל היו לעשו והסיבה להברכות היו שני גדיי עזים, ובגמרא אמרו וכי מאכלו של יצחק היו שני גדיי עזים אלא אחד **לפסח** ואחד **לחגיגה** ורבותינו דרשו קח לך שני גדיי עזים טובים טוב לך וטוב לבניך, טוב לך שתירש את הברכות. וטוב לבניך שיזכו להביא שני שעירים לכפר עליהם ביוה"כ. אחד לה' ואחד לעזאזל, ונראה דהא בהא תליא כמו שהשעירים של יוה"כ אחד בא לכפר ואחד בא לפייס את השטן שלא יקטרג כך השעירים... וידוע כי הברכות מסר יעקב אבינו ע"ה לבנו **ליוסף** גם **הבכורה** נתן לו וכשבירך יעקב לבניו בכל השבטים לא נאמר לשון **ברכה** ו**ביוסף** כתיב **ברכות** אביך וכו' תהיין לראש יוסף, וגם זה ידוע שהשבטים גברה **קנאה** ביניהם ו**מכרו** את יוסף אותו למצרים כדי **לבטל הברכות והבכורה**, ונתגלגל הדבר וירדו אבותחנו **למצרים** וכתיב ואת **המטה** הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות וכן יבואר שהיו מחמת **המטה** וכן **ענני הכבוד** וכל הטובות שהיו בבית **המקדש** נקרא על **המטה** כמו שנעשה בימי משה היה זכות **המטה** ומשה מסר **ליהושע**. וזה שרמזו בעל האגדה היאך נתגלגל הדבר בבואם למצרים ובאיזה זכות נגאלו מה שהיה מראש ועד סוף וז"ש חד גדיה

ואתא שונרא – טבע השונרא היא **מתקנאת** וזהו **קנאת** השבטים שקנאו **ביוסף**.
ואתא כלבא – זו **פרעה**
ואתא חוטרָא – זה **המטה** שהכה לפרעה
ואתא נוֹרָא – זה היצר הרע
ואתא תוֹרָא – זה **אדום**
ושתא למיָּא – זה כנסת ישראל
ואתא השוחט – זה משיח בן יוסף
ואתא מְלֶאךְ הַמּוֹת – כי משיח בן יוסף נהרג

13. שמות פרק יג

(יח) וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעַם דְּרַךְ הַמְדַבֵּר יָם סוּף וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָץ מִצְרַיִם: (יט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלִיתֶם אֶת עֲצָמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם :

14. בראשית פרק לט

(יב) וַתִּתְפָּשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ לְאֹמֶר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיַדָּהּ וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: (יג) וַיְהִי כִּפְרָאוֹתָהּ כִּי עָזַב בְּגָדוֹ בְּיַדָּהּ וַיִּנָּס הַחוּצָה:

15. תהלים פרק קיז

(ג) הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס הַיַּרְדֵּן יָסַב לְאַחֹר:

16. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה ג

שמעון איש קטרון אומר בזכות עצמות של יוסף אני קורע להם את היס שני ויעזוב בגדו אצלה וינס החוצה (בראשית לט יב) וכתוב היס ראה וינס (תהלים קיז ג).

17. שמות פרק יז

(ח) וַיָּבֵא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם בְּעֲמֶלֶק מִחַר אֲנָכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגְּבָעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי: (י) וַיַּעַשׂ יְהוָה כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהַלָּחֶם בְּעֲמֶלֶק וּמִטָּה אֶהְרֶן וְחֹר וְעָלוּ רֹאשׁ הַגְּבָעָה: (יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֹר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֹר עֲמֶלֶק: (יב) וַיִּדִּי מֹשֶׁה כַּבָּדִים וַיִּקְחוּ אֶבֶן וַיִּשְׂיִמוּ תַחְתֵּימוֹ וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וְאֶהְרֶן וְחֹר תָּמְכוּ בְּיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוֹנָה עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ: (יג) וַיַּחֲלֵשׁ יְהוָה אֶת עֲמֶלֶק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב: פ

18. שמות פרק טו

(ז) וַיִּבְרַב גְּאוֹנֵה תַּהְרָס קָמִיד תִּשְׁלַח חֲרָנָה יֹאכְלֵמוֹ כֶּקֶשׁ:

19. שמות פרק ה

(יב) וַיִּפֹּץ הָעָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם לְקִשׁ קֶשׁ לְתַבָּן:

20. עובדיה פרק א

(יח) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר וּבֵית יוֹסֵף לְהַבָּה וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וְאֶכְלוּם וְלֹא הָיָה שָׂרִיד לְבֵית עֲשׂוֹ כִּי הִ' דָּבָר:

21. רש"י בראשית פרק ל פסוק כה

(כה) כאשר ילדה רחל את יוסף - משנולד שטנו של עשו, שנאמר (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב:

22. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קכג עמוד ב

בְּעֵא מִיָּנִיָּה רַבִּי חֵלְבּוֹ מְרַבִּי שְׂמוּאֵל בְּרַחֲמִי, כְּתִיב, (בראשית ל) "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף, וְגו', מֵאִי שָׁנָא כִּי אֶתְּיָלִיד יוֹסֵף? אָמַר לִיה, רָאָה יַעֲקֹב אָבִינוּ שָׂאִין זָרְעוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ נִמְסָר אֶלָּא בְּיַד זָרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שְׁנֵאמַר, (עובדיה א) "וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב - אֲשֶׁר, וּבֵית יוֹסֵף - לְהַבָּה, וּבֵית עֲשׂוֹ - לְקֶשׁ" וְגו'.

23. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נב עמוד א

הא הספדא מאי עבידתיה? פליגי בה רבי דוסא ורבנן. חד אמר, על משיח בן יוסף שנהרג, וחד אמר, על יצר הרע שנהרג.

24. שער התפילה (מכ"י) - דף ל"ז ע"א

ובאומי וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין צריך לכוין כוונה זו אשר פירשוה שמעיה ואבטליון למורי זלה"ה יום אי שהלכנו שם לגוש חלב להשתטח על קבריהם ושם אמרו לו הם עצמם שיזהר לכוין במלות אלו בכל ג' תפלות שבכל יום ויום לכוין להתפלל לשי"ת על משיח בן יוסף שיחיה ולא ימות ע"י ארמילוס כמ"ש ז"ל על פסוק חיים שאל ממך נתת לו וכו' וכנודע מ"ש בס' הזוהר פ' תצא ברעיא מהימנא דף רע"ו ע"ב דמשה סביל כמה מכתשין בגין דלא יתקטיל משיח בן יוסף וכו' ועליו אנו מתפללין וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין: